ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут права та безпеки ім. Володимира Великого

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XI Міжнародної науково-практичної конференції

«Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів»

08 травня 2026 р.

м. Київ

Герасимчук Н.В.
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права та безпеки ім. князя Володими
ра Великого ПрАТ ВНЗ МАУП
Науковий керівник:
Меджбель В.І.
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін,
господарського, трудового та міжнародного права
Навчально-наукового інституту права та
безпеки ім. князя Володимира Великого ПрАТ ВНЗ МАУП

Правове становище юридичних осіб у міжнародному приватному праві

Сучасний розвиток міжнародних економічних відносин, глобалізація ринків та активізація транскордонної діяльності суб'єктів господарювання зумовлюють необхідність комплексного дослідження правового становища юридичних осіб у міжнародному приватному праві. Юридичні особи дедалі частіше виступають учасниками правовідносин з іноземним елементом, що потребує чіткого визначення їх правосуб'єктності, особистого закону та умов визнання в інших державах.

Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком міжнародних економічних відносин, розширенням транскордонної діяльності юридичних осіб та ускладненням їх правового статусу в умовах глобалізації. Участь юридичних осіб у правовідносинах з іноземним елементом породжує низку колізійних питань, зокрема щодо визначення їх особистого закону, правосуб'єктності та порядку визнання в інших державах. Відсутність уніфікованих підходів до вирішення зазначених питань зумовлює необхідність подальшого теоретичного осмислення та вдосконалення правового регулювання у сфері міжнародного приватного права.

Метою даного дослідження є комплексний аналіз правового становища юридичних осіб у міжнародному приватному праві, визначення особливостей їх правосуб'єктності, дослідження основних підходів до встановлення особистого закону, а також виявлення проблем колізійного регулювання та шляхів їх вирішення в сучасних умовах розвитку міжнародних правовідносин.

Юридична особа як суб'єкт міжнародного приватного права характеризується наявністю правоздатності та дієздатності, які визначаються її особистим законом. Відповідно до ст. 25 Закону України «Про

міжнародне приватне право», особистим законом юридичної особи є право держави, у якій вона зареєстрована [1]. Це положення відображає класичний підхід, заснований на критерії інкорпорації.

У доктрині міжнародного приватного права існують декілька підходів до визначення особистого закону юридичної особи. Найпоширенішими є теорія інкорпорації (місце реєстрації), теорія осілості (місце фактичного управління) та теорія контролю [2, с. 112]. Кожен із цих підходів має свої переваги та недоліки, що обумовлює їх застосування залежно від конкретних обставин.

Теорія інкорпорації забезпечує правову визначеність і стабільність, оскільки дозволяє однозначно встановити застосовне право. Водночас вона може створювати можливості для зловживань, зокрема шляхом вибору юрисдикцій із більш сприятливим правовим режимом (forum shopping) [3, с. 89]. Теорія осілості, навпаки, орієнтується на реальний центр управління юридичної особи, що дозволяє враховувати фактичні обставини її діяльності.

Важливим аспектом правового становища юридичних осіб є питання їх визнання на території іншої держави. У більшості правових систем застосовується принцип автоматичного визнання юридичних осіб, створених відповідно до законодавства іншої держави, за умови дотримання публічного порядку [4, с. 57]. Водночас у деяких випадках можуть встановлюватися обмеження щодо діяльності іноземних юридичних осіб.

Особливе значення має визначення правоздатності юридичної особи у міжнародних правовідносинах. Вона включає можливість укладати договори, набувати майнові права, виступати стороною у судових процесах. При цьому обсяг правоздатності визначається її особистим законом, але реалізація прав може підпорядковуватися праву держави перебування [5, с. 134].

У сучасних умовах глобалізації спостерігається тенденція до уніфікації підходів щодо визначення правового статусу юридичних осіб. Зокрема, у праві Європейського Союзу закріплено принцип свободи заснування, що дозволяє юридичним особам здійснювати діяльність на території інших держав-членів [6, с. 201]. Це сприяє розвитку міжнародного бізнесу та зменшенню правових бар'єрів.

На практиці складнощі виникають у випадках, коли юридична особа має зв'язок із кількома юрисдикціями. Наприклад, компанія може бути зареєстрована в одній державі, здійснювати діяльність в іншій, а її управління здійснюється з третьої. У таких ситуаціях виникає колізія

правових систем, що потребує застосування комплексного підходу з урахуванням принципу найбільш тісного зв'язку [2, с. 145].

Висновки: Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що правове становище юридичних осіб у міжнародному приватному праві визначається через систему колізійних норм, які регулюють їх правосуб'єктність, порядок створення, діяльності та визнання в іноземних юрисдикціях. Основними підходами до визначення особистого закону юридичної особи є теорія інкорпорації та теорія осілості, кожна з яких має свої переваги та обмеження.

У сучасних умовах глобалізації спостерігається тенденція до поєднання різних колізійних підходів з метою досягнення балансу між правовою визначеністю та гнучкістю правового регулювання. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення національного законодавства та підвищення ефективності правозастосування у сфері міжнародного приватного права.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 32. Ст. 422.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356.

3. Кисіль В. І. Міжнародне приватне право: теорія і практика : підручник. Київ : Алерта, 2020. 416 с.

4. Міжнародне приватне право : підручник / за ред. В. І. Кисіля. Київ : Алерта, 2019. 496 с.

5. Довгерт А. С. Міжнародне приватне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 512 с.

6. Regulation (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law // Official Journal of the European Union. 2017. L 169.

7. Штефан О. О. Колізійне право: загальна частина міжнародного приватного права : навч. посіб. Київ : Право, 2022. 284 с.